

OP WEG NAAR EEN GOEDE DOOD

*Dit boek is opgedragen
aan alle ouders van kinderen
en kinderen van ouders*

KRIS DE BRUYNE GETUIGT

'Hoe mooi mijn moeder stierf'

Op weg naar een goede dood

PETER PAUL DE DEYN

Levensmoeheid en het recht
op zelfbeschikking: een humaan
maatschappelijk kader
voor een waardig levenseinde

WIM DISTELMANS

De moeilijke zoektocht naar
een waardig levenseinde

LANNOO
CAMPUS

	www.leif.be
	www.waardiglevenseinde.eu
	www.ulteam.be
	www.forumpalliatievezorg.be
	www.dagcentrum-topaz.be
	www.wemmel.pro

D/2013/45/424 | ISBN 978 94 014 1327 5 | NUR 882

VORMGEVING COVER Koen Bruyñeel

VORMGEVING BINNENWERK LetterLust | Stefaan Verboven

© Kris De Bruyne, Peter Paul De Deyn, Wim Distelmans
& Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2013.

Uitgeverij LannooCampus maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij,
de boeken- en multimediativisie van Uitgeverij Lannoo nv

Alle rechten voorbehouden.

*Niets van deze uitgave mag verveelvoudigd worden
en of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie,
microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.*

Uitgeverij LannooCampus

Erasmie Ruelensvest 179 bus 101 | 3001 Leuven | België

www.lannoocampus.be

Inhoud

PETER PAUL DE DEYN

- 7 **Levensmoeheid en het recht
op zelfbeschikking: een humaan
maatschappelijk kader
voor een waardig levenseinde**

KRIS DE BRUYNE

- 27 *'Hoe mooi mijn moeder stierf'*

WIM DISTELMANS

- 87 **De moeilijke zoektocht naar
een waardig levenseinde**
130 Nuttige adressen
134 Bibliografie

Levensmoeheid
en het recht
op zelfbeschikking:

PETER PAUL DE DEYN een humaan
maatschappelijk
kader voor
een waardig
levenseinde

Kris De Bruyne

*‘Hoe mooi
mijn moeder
stierf’*

Inhoud

1	Proloog	30
	<i>Waesland 1912</i>	32
2	Waeslandse kunstenaarsfamilie	35
	<i>De Wrede God</i>	40
3	De wrede god	41
	<i>Castelli di Cannero</i>	44
4	Moeder en haar benjamin	45
	<i>I Kori Mou</i>	48
5	Moeder, alias Grandma	51
	<i>Rotsen van Graniet (1)</i>	54
6	Op weg naar een goede dood (1)	55
	<i>Rotsen van Graniet (2)</i>	58
7	Op weg naar een goede dood (2)	59
	<i>De Letter van de Wet</i>	64
8	Een laatste reep chocolade	65

	<i>How Firm a Foundation</i>	68
9	Moeders directieven	69
	<i>Akubra</i>	72
10	Een lege koelkast	73
	<i>Wachten op Morgen</i>	76
11	Het weerzien met Joost, Koen en Lieven	77
	<i>The Mountain</i>	80
12	De uitvaart	81
	<i>Tijd om te gaan Slapen</i>	84
	Het mooiste geschenk	85

1 | Proloog

Dit is het verhaal van het laatste anderhalf jaar van het leven van mijn moeder, Gabriella Van Broeck. Zij had gekozen voor euthanasie, en die werd uitgevoerd op vrijdag 17 februari 2012, om twee uur 's middags, viereneenhalve maand voor ze 99 jaar zou zijn geworden.

Lichamelijk was ze niet echt ziek. In enkele vingers had ze wel artrose, en in haar laatste maanden viel ze geregeld krachteloos op de grond, waarna ze slechts met veel moeite en pijn weer recht kon komen.

Moeder wist heel goed wat ze wilde. Geestelijk was ze helder en kerngezond, zelfs tot op de laatste seconde voor haar overlijden.

Maar haar leven was geleefd. Haar verdriet was onmetelijk. Haar huwelijk was een complete ontgoocheling. Drie zonen heeft ze moeten overleven. Twee van haar drie dochters, een schoondochter en drie kleinkinderen hadden jaren voordien collectief alle contact met haar verbroken.

Dit alles maakte haar psychisch lijden ondraaglijk.

Op haar allerlaatste levensdag kreeg ze, voor de eerste keer in haar leven, twee prikjes.

Ze is, hand in hand met mij en mijn vrouw Lieve, met een glimlach en vol vertrouwen heengegaan.

Ik ben heel blij dat ik moeders euthanasie hebben mogen helpen verwezenlijken, onder haar niet mis te verstane leiding en toezicht.

Veel dank ben ik verschuldigd aan schoonbroer Lode, zus Gerda, Lieve, Dirk, Geert, Marc, Hanna, Klaas, Frans, Jan, Arlett, Andre, Gert, Hans, Wim, Peter en Kris van LEIF.

Dankzij hun niet aflatende morele steun heb ik moeder het laatste anderhalf jaar kunnen begeleiden, op weg naar een goede dood.

Het was indrukwekkend om te zien hoe mooi mijn moeder stierf.

Kris De Bruyne

Augustus 2013

*Hoe lang heb jij hier willen wonen
In dit land
Hoe lang om mij alles te tonen
Over dit land*

*En ik blader tot honderd jaar terug in je boeken
Zie beelden van oorlog en bloed
En waar ben jij
Ver van mij*

*Vader, hoezeer ook omstreden
In dit land
Tot zijn Schepper heb jij altijd gebeden
Voor dit land*

*Ik heb je terug moeten geven
Aan dit land
Maar in mij zul je altijd blijven leven
Zonder dit land*

*Waesland 1912
(Kris De Bruyne)*

© CopyrightControl Krisismusic

2 | Waaslandse kunstenaarsfamilie

Mijn moeder, Gabriella Van Broeck, was een sterke persoonlijkheid. Als kind speelde ze piano en hield ze van mooie tekeningen en schilderijen. Voor haar huwelijk gaf ze les in Frans en wiskunde, in het Frans, in een Waaslandse meisjesschool.

Ze was een artistiek-romantische vrouw. Heel haar leven – als er een klein beetje tijd overbleef – las ze kranten, tijdschriften en romans.

Gabriella Van Broeck werd op 5 juli 1913 geboren in Burcht. Net als mijn vader groeide ze op in het Waaslandse Kruibeke aan de Schelde. Haar oorsprong lag in een oud Waas geslacht van herenboeren, een voorname familie, een ijzersterke stam. Mijn grootmoeder langs moederskant – door ons ‘Pit’ genoemd – was het achttiende kind van één vader en één moeder, en behoorde tot de familie Batens.

Ik bewaar in mijn groot familiearchief een gigantische stamboom, beginnende in het jaar 1742 met Johannes Antonius Batens.

Twee grootooms uit Kruibeke trouwden op dezelfde dag met twee meisjes van het dorp, en met hun vieren en een handvol goudstukjes emigreerden ze rond 1880 naar de Verenigde Staten in de staat Wisconsin, Milwaukie, ten westen van Lake Michigan en zo’n honderd kilometer ten noorden van Chicago.

Vandaag wonen er vele nakomelingen van de Batens-emigranten, met familienamen als Klockzien en Tate, en nog meer Wittocks – een door de staat Wisconsin fonetische vertaling van Withaeck, allicht?

Moeder is dikwijls, vele jaren later, de Wittocks gaan bezoeken, waar ze steeds van terugkwam met spannende

verhalen over de prachtige natuur, de lieve mensen, en hun levenskwaliteit. Moeder hield van reizen. Met haar jongste broer, nonkel Raf, en tante Irene en enkele Wittocks maakten ze met een mobilehome crosscountry's door de vs. Dan kwam moeder telkens vol heimwee, en zeer tegen haar zin, van dat Beloofde Land terug naar de realiteit thuis.

Moeder stond gulzig en nieuwsgierig in het leven en zij was gemaakt voor de liefde. Helaas heeft ze van geen van beide echt kunnen genieten. Toen ze oud was, riep ze vaak uit: 'Wat heb ik toch allemaal gemist in dit leven!'

Moeder en vader waren voorbestemd, zo luidt de legende, om met elkaar te trouwen. Vader, Arthur De Bruyne, werd geboren op 14 maart 1912. Zijn vader, mijn grootvader die ik nooit heb gekend, Emiel De Bruyne (1973-1942), was een vurige daensist. Hij was onderwijzer in Kruibeke, maar meer nog een voor die tijd avant-gardistische harmoniecomponist. Hij was ook dirigent en componist in het Hollandse Gouda. Ik bewaar nog steeds handgeschreven partituren van hem.

Met enkele muzikanten heb ik ooit zijn muziek in de studio opgenomen en op cassette gezet. Toen ik die voor mijn vader afspeelde hoorde hij het in Keulen donderen. Hij begreep totaal niet waar ik zijn vaders muziek vandaan had getoverd. Zelden heb ik hem zo gelukkig gezien.

Vaders oudste broer, priester Juul De Bruyne, door ons gemeenzaam 'Heerroom' genoemd, was een talentvol pianist, organist, koorleider en onderpastoor van Oudenaarde.

Vaders tweede broer, Albert De Bruyne, was een buitengewone virtuoos op de piano en op het orgel, met een indrukwekkende lijst diploma's, maar is helaas heel jong overleden.

De jongste broer, Hector De Bruyne, een buitenbeentje tussen al die kunstenaars, was onder andere journalist, hoofdredacteur van *De Financieel Economische Tijd*, senator en minister van Buitenlandse Handel.

Het kan niet anders dan dat Emiel en zijn zonen aan de volgende De Bruynes hun artistieke genen hebben doorgegeven: aan mijn broer Joost, kunstschilder; mijn broer Koen, pianist en componist; aan mijzelf; aan mijn kinderen Klaas, negentien jaar, Conservatorium Amsterdam, drums; en Hanna, veertien jaar, die notenleer, piano en gitaar studeert.

Zo telt het geslacht De Bruyne vier generaties muzikanten en kunstschilders na elkaar.

Nu ik dit verhaal schrijf, besef ik pas ten volle dat zo een familie heel uitzonderlijk is.

Mijn vader, Arthur De Bruyne, was schrijver en journalist. Hij schreef 26 geschiedkundige boeken en talloze artikels in verschillende kranten, maar om den brode heeft hij 25 jaar lesgegeven aan het Doofstommeninstituut in de Van Schoonbekestraat in Antwerpen. Daarvoor moest hij een geheel eigen visionaire lestactiek uitvinden, beginnende met het aanleren van gebarentaal, want een echte opleiding bestond daar toen nog niet voor. Hij heeft keihard gewerkt en geëxperimenteerd,

en bracht het zo ver dat hij sommige leerlingen heeft kunnen leren lezen en schrijven.

Een groot deel van de bibliotheek van mijn vader staat nu bij mij, waaronder vele eerste drukken en gesigioneerde exemplaren van grote Vlaamse schrijvers.

Mijn vader was Vlaams-nationalistisch in hart en nieren. In de jaren 1930 werkte hij mee aan allerlei Vlaamsgezinde tijdschriften. Na de oorlog van 1940-1945 beschuldigden sommige kwatongen uit repressiekringen mijn vader ervan een collaborateur te zijn geweest. Dit is totaal onjuist. Van de 21 Belgische krijgswaarden heeft geen enkele een dossier ten laste van mijn vader gelegd. Laat staan dat hij daarvoor ooit werd opgeroepen.

Nooit heeft mijn vader zijn kinderen willen beïnvloeden met een eventueel 'flamingantisch gedachtegoed'. Er stond geen buste van Cyriel Verschaeve of Joris Van Severen bij ons thuis. Er is nooit een leeuwenvlag aan onze gevel gehangen.

We mochten ook altijd onze eigen artistieke weg bewandelen; we luisterden naar blues, bebop, rock, folk, Woody Guthrie, Bob Dylan, Charlie Parker, The Rolling Stones. We mochten naar tentoonstellingen gaan van Picasso, Alechinsky, Hopper, Lichtenstein, Warhol. We mochten op blote voeten naar het Conservatorium in Antwerpen of naar het Sint-Lucas in Brussel. We konden onze schoenen rood lakken, ons haar laten groeien, ons kleden zoals we wilden ...

In *Het Nieuwsblad* in 2002 zei ik het zo: 'Mijn vaders Vlaams engagement was puur intellectueel. Wij zijn opgevoed tot

wereldburgers, in een open geest. Mijn vader was een strenge, rechtvaardige man. Hij koesterde grote sympathie voor de underdog, voor de onderdrukte. Dat was de voedingsbodem van zijn inzet voor Vlaanderen.’

Links zag geen heil in vaders boeken en krantenartikels, maar ook de extreem rechtse flaminganten waren heel ontevreden over hoe mijn vader bijvoorbeeld Joris Van Severen had beschreven in zijn biografie. Zelfs volgens Maurice De Wilde, de vrt-journalist en maker van tv-reeksen over de collaboratie en repressie, waren vaders standpunten helemaal niet zo zwart-wit als sommigen wel eens hadden beweerd.

Mijn vader vond dat de Duitsers honderden Vlamingen hebben misleid. En ook de kerk van toen droeg volgens hem een grote verantwoordelijkheid. De romantische en naïeve flaminganten werden door pastoors en jeugdleiders recht in de armen van de rechterflank van de Vlaamse Beweging gedreven, geloofde hij.

Het liedje ‘Waesland 1912’ schreef ik om mijn gemoed te luchten toen mijn vader stierf. Het is niet alleen een hommage aan het Waasland waar ik grotendeels ben opgegroeid – eb en vloed op de Schelde, de polders, het mooie licht ... – maar ook een poging om mijn vader in ere te herstellen.